

Ustanie stowarzyszenia może wystąpić w kilku formach:

- I. rozwiązanie stowarzyszenia na podstawie własnej uchwały
- II. rozwiązanie stowarzyszenia przez sąd
- III. rozwiązanie stowarzyszenia w wyniku czynności nadzorczych
- IV. rozwiązanie stowarzyszenia z innych przyczyn
- V. w wyniku połączenia stowarzyszeń

Ad. I rozwiązanie stowarzyszenia na podstawie własnej uchwały

Dopuszczalność rozwiązania stowarzyszenia na podstawie własnej uchwały wynika już z samej istoty stowarzyszenia, które zgodnie z ustawową definicją jest zrzeszeniem dobrowolnym, co oznacza między innymi swobodę zarówno w tworzeniu jak i w znoszeniu stowarzyszeń.

O możliwości samorozwiązania przesądzą także przepisy prawa. Art. 10 ust. 9 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach¹ zobowiązuje aby stowarzyszenie określiło w statucie sposób rozwiązania się stowarzyszenia.

Ponadto, ustawodawca w art. 36 wskazanej ustawy wprost przewiduje możliwość rozwiązania się stowarzyszenia na podstawie własnej uchwały.

Uchwałę w przedmiocie rozwiązania stowarzyszenia podejmuje Walne Zebranie Członków (Zebranie Delegatów) stowarzyszenia. O ważności podjętej uchwały decydują postanowienia statutu danego stowarzyszenia.

Wskazana uchwała powinna zawierać:

- datę rozwiązania stowarzyszenia (jest to jednocześnie data rozpoczęcia likwidacji);
- wskazanie likwidatora stowarzyszenia (w razie braku, zgodnie z art. 36 PrStow. likwidatorami są członkowie Zarządu;
- cel na który zostanie przekazany majątek likwidowanego stowarzyszenia (w razie braku, o przeznaczeniu majątku zdecyduje sąd).

Przykładowa uchwała Walnego Zebrania Członków o postawieniu stowarzyszenia w stan likwidacji i jego rozwiązaniu:

¹ Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. 2001, Nr 79, poz. 855 z późn. zm.)

Uchwała nr.....
z dnia.....

w sprawie postawienia stowarzyszenia w stan likwidacji i jego rozwiązania.

W wyniku przeprowadzonej szerokiej, wielowątkowej oceny zaistniałej oceny we władzach i samym Stowarzyszeniu Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia doszło do wniosku, iż utrzymująca się sytuacja w jego funkcjonowaniu prowadzi w konsekwencji do postawienia naszego Stowarzyszenia w stan likwidacji i jego rozwiązania. Wobec powyższego Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia na podstawie..... (tu podajemy art. statutu stowarzyszenia, który mówi o jego rozwiązaniu) w związku z art. 36 ust. 1 ustawy "Prawo o stowarzyszeniach" uchwała:

1. postawienie Stowarzyszenia w stan jego likwidacji z dniem.....
2. do przeprowadzenia postępowania likwidacyjnego Stowarzyszenia wyznacza likwidatora(ów) w osobie Pani/Pana.....(podać imię i nazwisko, dokładny adres zamieszkania oraz nr telefonu).
3. majątek Stowarzyszenia przeznaczyć w części:
 - a. na zaspokojenie wierzycieli ,
 - b. na uregulowanie innych zobowiązań ciążących na Stowarzyszeniu,
 - c. na pokrycie kosztów likwidacji Stowarzyszenia,
 - d. pozostałą część majątku Stowarzyszenia przekazać na.....(określić cel i wskazać adresata)
4. jednocześnie upoważnia się likwidatora w razie braku niezbędnych środków finansowych na pokrycie zobowiązań Stowarzyszenia do spieniężenia części majątku na pokrycie zobowiązań.
5. Termin zakończenia likwidacji.....(podać datę) wraz ze złożeniem wniosku do sądu rejestrowego o wykreślenie Stowarzyszenia z rejestru.
6. jednocześnie Walne Zebranie Członków zobowiązuje likwidatora do:
 - a) przeprowadzenia likwidacji Stowarzyszenia w nakreślonym wyżej terminie, bez zbędnej zwłoki i zabezpieczenia majątku likwidowanego Stowarzyszenia przed jego nieuzasadnionym uszczupleniem;
 - b) złożenia przy zawiadomieniu sądu o wszczęciu likwidacji, oświadczenia o przyjętej odpowiedzialności materialnej za powierzony majątek Stowarzyszenia;
- c) zawiadomienia sądu rejestrowego o wszczęciu postępowania likwidacyjnego Stowarzyszenia i wyznaczeniu likwidatora z podaniem imienia, nazwiska i dokładnego adresu zamieszkania;
- d) zawiadomieniu banku o postawieniu Stowarzyszenia w stan likwidacji i wypowiedzenia umowy o prowadzeniu rachunku bankowego;
- e) podanie do publicznej wiadomości ogłoszenia o postawieniu Stowarzyszenia w stan likwidacji(np. tablica ogłoszeń Urzędu Miasta, lokalna prasa);
- f) dokonanie wszystkich czynności prawnych niezbędnych do przeprowadzenia likwidacji Stowarzyszenia:
 - sporządzenie sprawozdania finansowego bilansu na dzień otwarcia likwidacji Stowarzyszenia;
 - spisanie inwentarza rzeczowego majątku Stowarzyszeniach;
 - ustalenie aktualnego stanu konta potwierdzonego wyciągiem bankowym;
 - wyegzekwowanie należności od dłużników;
- przyjmowanie i rozpatrywanie wniosków wierzycieli- opracowanie planu zaspokojenia zobowiązań wobec wierzycieli;
- przekazanie pozostałej części majątku (po zaspokojeniu wierzycieli, uregulowaniu innych zobowiązań ciążących na Stowarzyszeniu w związku z jego dotychczasową działalnością i kosztów przeprowadzenia likwidacji) na cel określony w niniejszej uchwale);
 - powołania komisji celem przeprowadzenia archiwizacji dokumentów;
 - przekazanie materiałów archiwalnych do właściwego archiwum państwowego (lub podjąć uchwałę o miejscu jej przechowywania);
- innych czynności nie określonych wyżej, a wynikających z dotychczasowej działalności Stowarzyszenia;
 - złożenia wniosku o wykreślenie Stowarzyszenia z rejestru.

Na podstawie listy obecności i zgromadzonych na sali obrad osób stwierdza się, iż na ogólną liczbę.....członków stowarzyszenia w Walnym Zebraniu Członków uczestniczy z prawem głosu.....członków.

Za przyjęciem uchwały głosowałoczłonków, przeciw....., wstrzymało się od głosu.....członków Stowarzyszenia uczestniczących w Zebraniu.

Na podstawie powyższego stwierdza się, że uchwała została prawomocnie podjęta stosunkiem.....oddanych głosów.

Wykonanie uchwały powierza się wyznaczonemu likwidatorowi Stowarzyszenia.

Ad. II rozwiązanie stowarzyszenia przez sąd

Zgodnie z art. 31 PrStow, sąd, na wniosek organu nadzorującego (tut. Prezydent Miasta Sosnowca) wydaje postanowienie o rozwiązaniu stowarzyszenia, w razie gdy:

- 1) **liczba członków stowarzyszenia zmniejszy się poniżej 15 (jest to minimalna liczba osób, wymagana do założenia stowarzyszenia);**
- 2) **stowarzyszenie nie posiada przewidzianych w ustawie władz i nie ma warunków do ich wyłonienia okresie nie dłuższym niż rok**
Jeżeli stowarzyszenie nie posiada zarządu zdolnego do działań prawnych, sąd w pierwszej kolejności, na wniosek organu nadzorującego lub z własnej inicjatywy, ustanawia dla niego kuratora. Kurator jest zobowiązany w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy zwołać walne zebranie członków (zebranie delegatów) stowarzyszenia w celu wyboru zarządu. Do tego czasu to kurator będzie reprezentował stowarzyszenia w sprawach majątkowych wymagających bieżącego załatwienia. Dopiero jeżeli te działania nie powiodą się, sąd będzie mógł rozwiązać stowarzyszenie.
- 3) **działalność stowarzyszenia wykazuje rażące lub uporczywe naruszanie prawa albo postanowień statutu i nie ma warunków do przywrócenia działalności zgodnej z prawem lub ze statutem.**

Gdy sąd dojdzie do wniosku, że istnieją warunki do przywrócenia działalności zgodnej z prawem, może zobowiązać stowarzyszenie do usunięcia nieprawidłowości i zawiesić postępowanie w sprawie rozwiązania, a dopiero w razie bezskutecznego upływu terminu podjąć zawieszony postępowanie i rozwiązać stowarzyszenie.

Sąd, rozpoznając wskazany wniosek o rozwiązanie może wydać zarządzenie tymczasowe o zawieszeniu w czynnościach Zarządu stowarzyszenia, wyznaczając przedstawiciela do prowadzenia bieżących spraw stowarzyszenia.

Ad. III rozwiązanie stowarzyszenia w wyniku czynności nadzorczych

Rozwiązanie stowarzyszenia może być także wynikiem czynności przeprowadzonych w ramach nadzoru, który należy do starosty właściwego ze względu na siedzibę stowarzyszenia (tut. Prezydent Miasta Sosnowca). W razie stwierdzenia, że działalność stowarzyszenia jest niezgodna z prawem lub też narusza postanowienia statutu, organ nadzorujący, w zależności od rodzaju i stopnia nieprawidłowości może:

- 1) wystąpić o usunięcie nieprawidłowości;
- 2) udzielić ostrzeżenia władzom stowarzyszenia;
- 3) **wystąpić do sądu o zastosowanie jednego z następujących środków:**
 - a. udzielenie upomnienia władzom stowarzyszenia;
 - b. uchylene niezgodnej z prawem lub statutem uchwały stowarzyszenia;
 - c. **rozwiązanie stowarzyszenia (patrz Ad. II, pkt. 3))**

Ad. IV rozwiązanie stowarzyszenia z innych przyczyn

Statut stowarzyszenia może wprost określać przyczyny rozwiązania organizacji. Będzie tak w przypadku organizacji zakładanych na czas oznaczony, dla realizacji ściśle określonego celu np. budowa domu pomocy dla samotnych matek.

AD. V połączenie stowarzyszeń

Aby uniknąć likwidacji stowarzyszenia, może ono zostać przejęte przez inne stowarzyszenie, ale o zbieżnych celach statutowych (warunek konieczny!). Konieczne jest więc rozwiązanie przynajmniej jednego ze stowarzyszeń a w uchwale o likwidacji przeznaczenie majątku na rzecz nowej organizacji.

Podstawą przejęcia są uchwały statutowo upoważnionych organów obu stowarzyszeń (powinny wskazywać, które ze stowarzyszeń będzie stowarzyszeniem przejmującym oraz który statut będzie stanowił podstawę dalszej działalności).

Stowarzyszenie przejmowane składa do sądu rejestrowego wniosek:

[KRS-X2](#) – wniosek o wykreślenie podmiotu z KRS

[KRS-ZS](#) – zmiana/połączenie/podział/przekształcenie

Stowarzyszenie przejmujące składa do sądu rejestrowego wniosek (jeżeli w wyniku połączenia doszło do zmian, wymagających zgłoszenia do KRS):

[KRS-Z20](#) - wniosek o zmianę danych podmiotu w KRS

Z momentem dokonania wpisu w KRS stowarzyszenie przejmowane przestaje istnieć, a jego majątek, wszelkie zobowiązania i wierzytelności w całości przechodzą na stowarzyszenie przejmujące.

Przebieg procesu likwidacyjnego

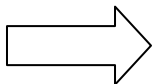
Likwidacja stowarzyszenia to proces, który zmierza do:

- całkowitego zakończenia działalności stowarzyszenia;
- rozdysponowania majątku stowarzyszenia (zaspokojenie wierzycieli, przeznaczenie pozostałej części majątku na rzecz innej organizacji);
- wykreślenia stowarzyszenia z *Rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej KRS*.

Podstawą rozpoczęcia likwidacji stowarzyszenia może być:

1. uchwała o rozwiązaniu stowarzyszenia;
2. postanowienie sądu o rozwiązaniu stowarzyszenia;
3. uchylenie postanowienia sądu o wpisaniu stowarzyszenia do rejestru;
4. postanowienia statutu w tym względzie;
5. uchwalenie ustawy o rozwiązaniu stowarzyszenia.

Zaistnienie jednej z wymienionych wyżej okoliczności otwiera drogę postępowania likwidacyjnego. Poniżej opracowano procedurę likwidacji stowarzyszenia po zaistnieniu pierwszej z wymienionych wyżej okoliczności, jednakże wszystkie jest etapy stosuje się odpowiednio także do pozostałych.

1 krok

Ustanowiony na podstawie zapisów statutu likwidowanego podmiotu lub powołany uchwałą władz organizacji, LIKWIDATOR składa do sądu zawiadomienie o wszczęciu likwidacji, wyznaczeniu jego osoby, jako likwidatora oraz podaje swoje dane personalne,

Zawiadomienie należy złożyć do sądu rejonowego w Katowicach:

Sąd Rejonowy Katowice - Wschód
VIII Wydział Gospodarczy KRS
ul. Lompy 14
40-040 Katowice

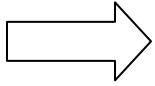
Likwidator **składa również wniosek do sądu o wpis do rejestru informacji o otwarciu likwidacji:**

[KRS Z61](#) - wniosek o zmianę wpisu w Krajowym Rejestrze Sądowym, służy do zgłoszenia rozpoczęcia procesu likwidacji organizacji. Do wniosku należy dołączyć dokumenty świadczące o jego zasadności oraz dowód ustanowienia likwidatora (*załączamy podjęte wcześniej uchwały*)

[KRS ZK](#) – służy do zgłoszenia informacji o zmianach we władzach organizacji. Za pomocą tego formularza wykreślamy osoby wchodzące w skład zarządu łącznie ze sposobem reprezentacji.

[KRS ZR](#) – służy do zgłoszenia osób będących likwidatorami organizacji. Jeśli likwidatorów jest więcej niż jeden wypełnia się kolejne formularze.

2 krok

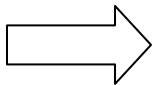
Likwidator podaje informację o wszczęciu postępowania likwidacyjnego do publicznej wiadomości - może wywiesić stosowne zawiadomienie w urzędzie gminy, budynku sądu lub lokalu stowarzyszenia, zamieścić ogłoszenie w gazecie lokalnej, ogólnokrajowej albo umieścić ogłoszenie o likwidacji na portalu internetowym np. www.ngo.pl - <http://ogloszenia.ngo.pl/komunikaty>

Likwidator powinien także imiennie poinformować o likwidacji podmioty, pozostające w stałych stosunkach prawnych ze stowarzyszeniem.

UWAGA!!

Jeżeli stowarzyszenie jest wpisane do rejestru przedsiębiorców, wpis o likwidacji jest umieszczany także w Monitorze Sądowym i Gospodarczym.

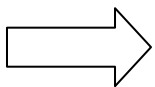
Ogłoszenia dotyczące wpisów w KRS przekazywane są do ogłoszenia w Monitorze przez Centralną Informację KRS - bezpośrednio po dokonaniu wpisu. Opłaty za ich zamieszczenie uiszcza się z góry na rachunek bieżący sądu rejonowego przyjmującego wniosek. Wysokość opłat reguluje Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie organizacji, sposobu wydawania i rozpowszechniania oraz podstawy ustalania ceny numerów Monitora Sądowego i Gospodarczego i wysokości opłat za zamieszczenie w nim ogłoszenia lub obwieszczenia z dnia 15 kwietnia 1996 r.

3 krok

Likwidator sporządza sprawozdanie finansowe na dzień otwarcia likwidacji

Sprawozdanie finansowe sporządza się na dzień bilansowy, którym jest dzień zamknięcia ksiąg rachunkowych. Księgi rachunkowe sporządza się na dzień bilansowy, którym jest dzień zamknięcia ksiąg rachunkowych. Księgi rachunkowe zamyka się na dzień poprzedzający dzień postawienia jednostki w stan likwidacji.

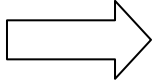

4 krok

Likwidator sporządza listę zobowiązań stowarzyszenia, a zatem wierzycieli i dłużników.

Po jej sporządzeniu powinien przystąpić do egzekwowania długów i zaspokojenia wszystkich wierzycieli. Likwidator może dokonywać wszelkich czynności prawnych niezbędnych do przeprowadzenia likwidacji a więc także składać oświadczenia woli o rozwiązaniu umów zawartych z organizacją, zawierać nowe umowy niezbędne do przeprowadzenia likwidacji np. z kancelarią prawniczą czy biegłym rewidentem.

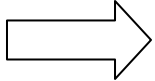

5 krok

Po zakończeniu likwidacji, likwidator przedstawia właściwemu organowi organizacji (np. walnemu zgromadzeniu, radzie fundacji) **do zatwierdzenia sprawozdanie finansowe na dzień zakończenia likwidacji.**

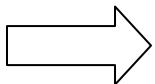
Oznacza to, że po zakończeniu likwidacji trzeba jeszcze raz zwołać np. walne zgromadzenia członków, które przyjmuje uchwałę o zakończeniu likwidacji i zatwierdzeniu sprawozdania finansowego na dzień zakończenia likwidacji.

6 krok

Likwidator składa do sądu rejestrowego wniosek o wykreślenie stowarzyszenia z rejestru - [KRS-X2](#) Do wniosku należy dołączyć:

- uchwałę władz o rozwiązaniu,
- sprawozdanie finansowe
- dowód wniesienia opłaty za wniosek w wysokości 300 zł.

7 krok

Likwidator otrzymuje postanowienie sądu o wykreśleniu stowarzyszenia z rejestru, a następnie zgłasza tę informację do urzędu statystycznego w celu uaktualnienia ewidencji REGON oraz do urzędu skarbowego właściwego dla siedziby organizacji (NIP-2).

UWAGA!!

Organizacje prowadzące działalność gospodarczą zgodnie z **zasadą jednego okienka** składają dokumenty aktualizacyjne do ewidencji REGON i urzędu skarbowego (NIP-2) wraz z wnioskiem o wykreślenie do KRS.

Odrębności w likwidacji organizacji prowadzących działalność gospodarczą

W przypadku organizacji prowadzącej działalność gospodarczą możemy mieć do czynienia z trzema różnymi sytuacjami:

- 1) **zapadła decyzja o likwidacji organizacji, która prowadzi działalność gospodarczą;**
- 2) **zapadła decyzja o likwidacji prowadzonej przez organizację działalności gospodarczej, ale organizacja chce kontynuować swoją działalność statutową;**
- 3) **organizacja prowadząca działalność gospodarczą zaprzestała spłacania swoich długów i została ogłoszona jej upadłość.**

Ad. 1 zapadła decyzja o likwidacji organizacji, która prowadzi działalność gospodarczą – zastosowanie ma w pełni opisana powyżej procedura, z tą jedynie różnicą, iż wszelkie wpisy w rejestrze są obowiązkowo ogłaszane w Monitorze Sądowym i Gospodarczym (wiąże się to z każdorazowym uiszczeniem opłaty!)

Ad. 2 zapadła decyzja o likwidacji prowadzonej przez organizację działalności gospodarczej ale fundacja chce kontynuować swoją działalność statutową

Wówczas:

1. Stowarzyszenie podejmuje zgodnie ze statutem uchwałę o zaprzestaniu prowadzenia działalności gospodarczej
2. Stowarzyszenie wyznacza likwidatora, który zgodnie z powyżej opisaną procedurą przeprowadza postępowanie likwidacyjne
3. Po zakończeniu likwidacji następuje zamknięcie ksiąg rachunkowych na dzień zakończenia likwidacji, oraz sporządza się sprawozdanie finansowe
4. Likwidator przekazuje cały pozostały majątek na cele statutowe organizacji
5. Likwidator składa do sądu wnioski o wykreślenie podmiotu z rejestru przedsiębiorców – [KRS-X1](#). Wpis o likwidacji jest oczywiście ogłaszany w Monitorze Sądowym i Gospodarczym.

Ad. 3 organizacja prowadząca działalność gospodarczą zaprzestała spłacania swoich długów i musi zostać wszczęte postępowanie upadłościowe.

Postępowanie upadłościowe regulują przepisy *ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze*²

Celem upadłości jest ochrona wierzycieli poprzez „zamrożenie” majątku dłużnika. Z jednej strony chodzi o uniemożliwienie uszczuplania jego majątku, z drugiej strony zahamowanie narastania jego obciążeń (np. ustanie narastania odsetek).

Upadłość ogłasza się w stosunku do dłużnika, który stał się niewypłacalny (nie wykonuje swoich wymagalnych zobowiązań lub też jego zobowiązania przekraczają wartość jego majątku, nawet wówczas, gdy na bieżąco wykonuje swoje zobowiązania).

Postępowanie upadłościowe może być **wszczęte** na wniosek dłużnika lub każdego z jego wierzycieli.

² Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. 2003 nr 60 poz. 535)

Dłużnik jest obowiązany, nie później niż w terminie dwóch tygodni od dnia, w którym wystąpiła podstawa do ogłoszenia upadłości, zgłosić w sądzie wniosek o ogłoszenie upadłości.

Jeżeli zaś dłużnikiem jest osoba prawna albo inna jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, obowiązek ten spoczywa na każdym, kto ma prawo go reprezentować sam lub łącznie z innymi osobami (np. zarząd, likwidator).

Przykładowe wnioski o wszczęcie postępowania upadłościowego:

- 1) [wniosek wierzyciela o ogłoszenie upadłości obejmującej likwidację majątku dłużnika](#)
- 2) [wniosek dłużnika o ogłoszenie upadłości obejmującej likwidację majątku upadłego](#)

Postępowanie w sprawie ogłoszenia upadłości prowadzi sąd rejonowy – sąd gospodarczy właściwy ze względu na miejsce, gdzie jest prowadzona główna działalność gospodarcza.

Postępowanie upadłościowe może przybrać dwie formy:

- połączoną z **likwidacją majątku**;
- związaną z zawarciem **układu**

Uczestnikiem postępowania o ogłoszenie upadłości jest każdy, kto złożył wniosek o ogłoszenie upadłości, oraz dłużnik.

Sąd rozpoznaje sprawę na posiedzeniu niejawnym (możliwe jest przeprowadzenie rozprawy) w drodze postanowienia, które wydaje w terminie **dwóch miesięcy** od daty złożenia wniosku. W postanowieniu wymienia osobę upadłego, wzywa jego wierzycieli do zgłoszenia swoich wierzytelności w oznaczonym terminie, wyznacza sędziego komisarza oraz syndyka masy upadłościowej. Data postanowienia sądu jest datą **ogłoszenia upadłości**.

Na skutek ogłoszenia upadłości organizacja traci prawo zarządzania, korzystania i dysponowania swoim majątkiem. Majątek ten stanowi **masę upadłościową**.

Od momentu ogłoszenia upadłości wyznaczony przez sąd **syndyk** przejmuje cały majątek organizacji, zarządza nim i przeprowadza jego likwidację. Obowiązkiem zarządu upadłej organizacji jest wskazanie i wydanie syndykowi całego majątku organizacji, ksiąg handlowych (finansowych) oraz wszelkiej korespondencji i innych dokumentów.

Syndyk zobowiązany jest zawiadomić o upadłości izbę skarbową, ZUS oraz wszystkich znanych wierzycieli. Ponadto obowiązkiem syndyka jest jak najszybsze sporządzenie **spisu majątku** upadłej organizacji oraz dokonanie **oszacowania jego wartości**. Na podstawie spisu majątku syndyk sporządza bilans, po czym przystępuje do likwidacji majątku.

O zakończeniu postępowania upadłościowego orzeka sąd postanowieniem, które następnie jest ogłaszane w Monitorze Sądowym i Gospodarczym oraz w prasie lokalnej, doręczane organizacji, syndykowi oraz wierzycielom. Po uprawomocnieniu się postanowienia **syndyk składa wniosek o wykreślenie organizacji z Krajowego Rejestru Sądowego**.

